

Ґрунти України

Умови ґрунтоутворення

материнські
породи

клімат

рослинний
покрив

ґрунтовірні
чинники

природні
води

рельєф

господарський
вплив людини

діяльність тварин
і мікроорганізмів

**Тваринний
світ**

**Материнські
породи**

Рослинність

**Господарська
діяльність**

**Ґрунтоутворні
чинники**

Ґрунт

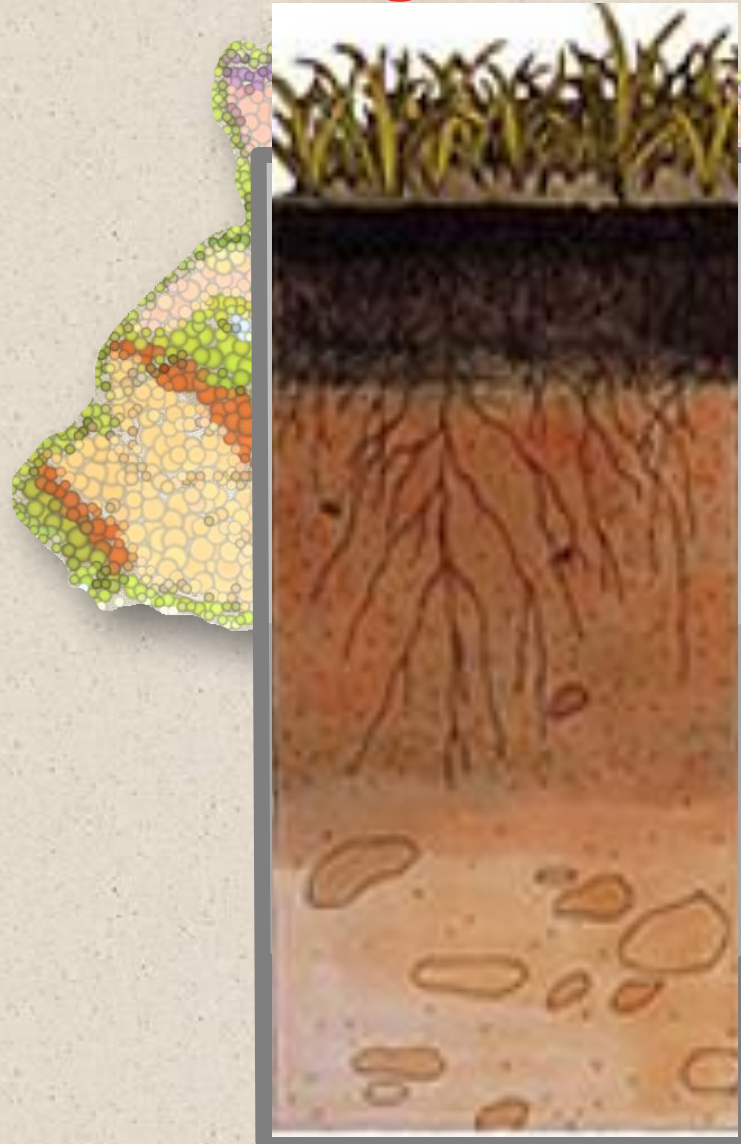
Вода

Клімат

Рельєф

Ґрунтовий профіль

**Гумусовий
(акумулятивний шар)**

Елювіальний шар

Ілювіальний шар

**Підґрунтя
(материнська порода)**

Материнські породи (підґрунтя)

Лес

Визначають мінеральний склад, фізичні та хімічні властивості ґрунту

В Україні ґрунтоутворюючими породами є четвертинні відклади – здебільшого **лесові та піщані**

Від них до ґрунту потрапляють дрібні тверді часточки – **глина й пісок**

В гірських районах додаються більші уламки порід – **гравій і щебінь**

Пісок

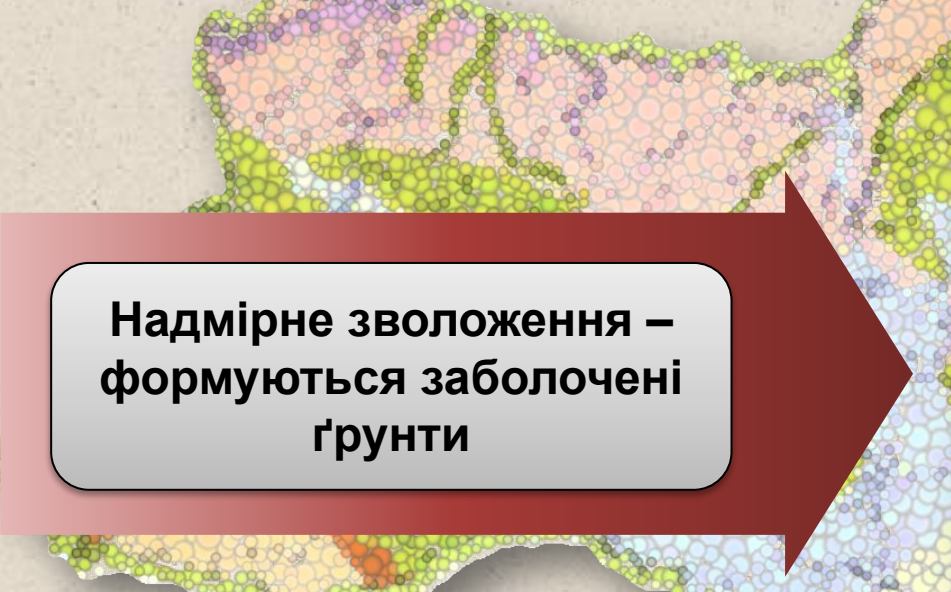
Гравій, щебінь

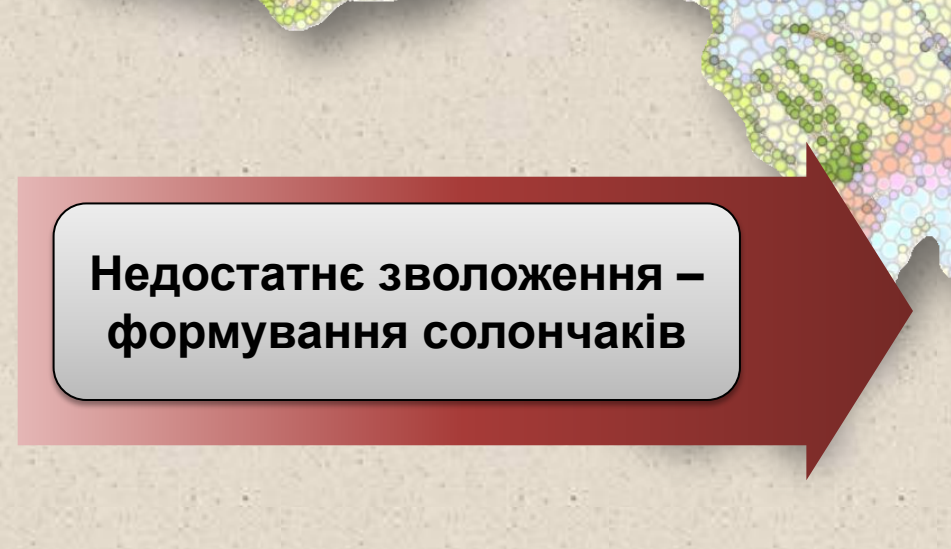
Глина

Клімат (співвідношення тепла і вологи)

Надмірне зволоження –
формується заболочені
ґрунти

Недостатнє зволоження –
формування солончаків

Рослинність

У тепломu й зволоженому кліматі формується пишна трав'яна рослинність після відмирання якої утворюється багато **перегною (гумусу)**

При надмірній сухості клімату формується розріджений рослинний покрив, перегною утворюється мало, тому й ґрунти менш родючі

Тварини та мікроорганізми

Тварини, що живуть у ґрунті (**дощові черв'яки**, **кроти**), розпушують його і подрібнюють рештки рослин

Мікроорганізми перетворюють відмерлі рештки рослин і тварин на перегній

Розщеплення на мінеральні речовини та хімічні елементи – Нітроген, Кальцій, Калій, Карбон, Фосфор, Сульфур та ін.

Основні типи ґрунтів рівнинної частини

Дерново – підзолисті

Дерново-підзолисті ґрунти розповсюджені на Поліссі. Сформувалися в умовах надмірного зволоження під сосновими і мішаними лісами

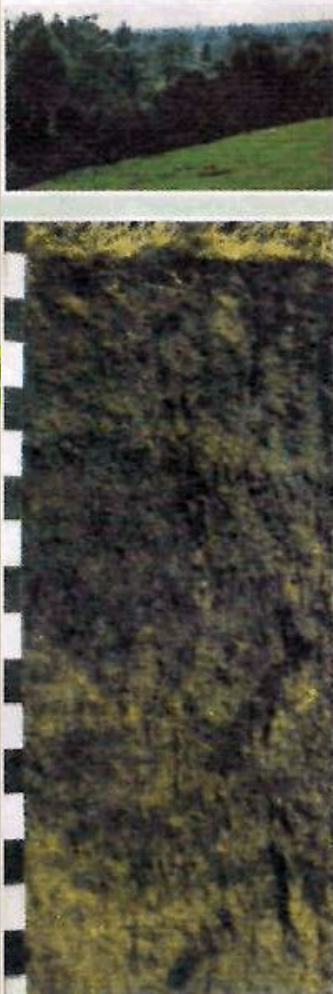
Материнськими породами для них слугують водно-льодовикові піщані відклади

Невеликий вміст гумусу (до 1,5%)
Низька родючість

Основні типи ґрунтів рівнинної частини

Сірі лісові

частини

Сірі лісові ґрунти поширені у південній частині Полісся, на заході і Правобережжі України під ділянками широколистяних лісів

Утворилися на суглинистих породах в умовах достатнього зволоження

Вміст гумусу в них також незначний – 3 %, тому їх природна родючість невисока

Основні типи ґрунтів рівнинної частини

Чорноземи
типові

Чорноземні ґрунти сформувалися на лесах в умовах недостатньої зволоженості під степовою рослинністю
Вміст гумусу (8 – 15%) та зерниста й грудкувата структура

Гумусний шар у чорноземах має значну потужність – від 40 см до 1 м і більше

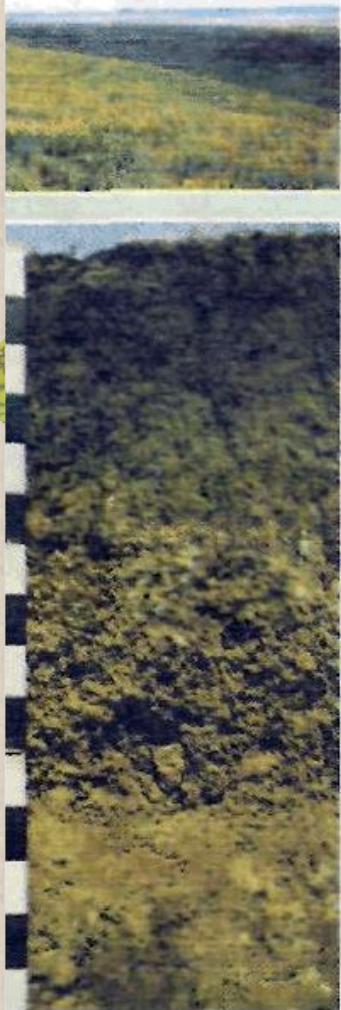
Лісостеп – **чорноземи опідзолені і типові**
Північна частині степу – **чорноземи звичайні**

Південь степу – **чорноземи південні**

Основні типи ґрунтів рівнинної частини

Каштанові

На сухих степових ділянках в умовах недостатнього зволоження і бідної рослинності утворились **каштанові ґрунти**

Мають незначний вміст гумусу – 3%, але досить потужний гумусовий горизонт – до 55 см

Для отримання високих врожаїв сільськогосподарських культур ці ґрунти **потребують додаткового зволоження**

Основні типи ґрунтів рівнинної частини

На Поліссі сформувались **болотні** й **торфво-болотні**, а в долинах річок – **лучні** й **лучно-болотні**

У лісостепу і степу окремими невеликими плямами поширені **солонці** – малородючі ґрунти, в яких простежується горизонт із значним вмістом солей

У південних степах утворилися **солончаки** –неродючі ґрунти, що мають підвищений вміст солей по всій своїй товщі

Для вирощування рослин такі ґрунти потребують промивання і гіпсування

Болотні й торфво-болотні

Ґрунти гірських районів

Ґрунти різних типів змінюються відповідно до закону висотної поясності – від підніжжя до вершин

Буроземи

В *Українських Карпатах* найбільші площі займають *буроземи*

У *Передкарпатті та Закарпатті* біля підніжжя поширені різновидності *буроземно-підзолистих ґрунтів*

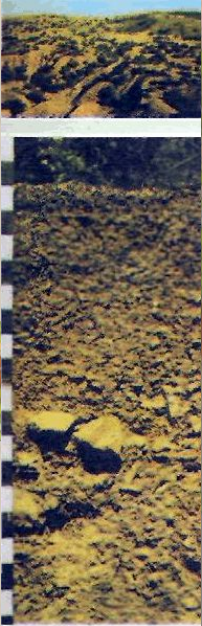
Під лісами до висоти майже **1500 м** над рівнем моря утворилися малопотужні, щербенисті *бурі гірсько-лісові ґрунти*

На безлісих схилах, полонинах та інших вершинах гір поширені *гірсько-лучні ґрунти*

Ґрунти гірських районів

Коричневі

На **Південному березі Криму**, де клімат має риси субтропічного з достатнім зволоженням переважають **коричневі і червоно-коричневі ґрунти**

У **Кримських горах** у передгірних районах та на північних схилах до висоти 450 м поширені **гірсько-лісостепові ґрунти – дерново-карбонатні та сірі**, сформувалися під чагарниковою і трав'яною рослинністю

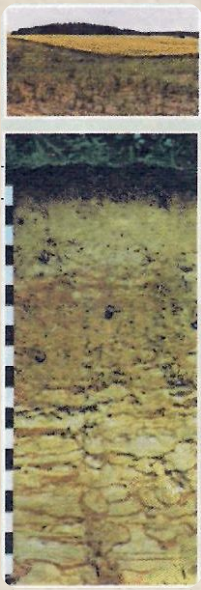
Основні ґрунти Гірського Криму – також **бурі гірсько-лісові**, що поширені до висоти 850 м під буковими, дубовими і мішаними лісами.

На яйлах з лучною рослинністю панують **гірсько-лучні чорноземовидні ґрунти**

Профілі основних ґрунтів території України

Дерново – підзолисті

Лучні

Сірі лісові

Буроземи

Чорноземи типові

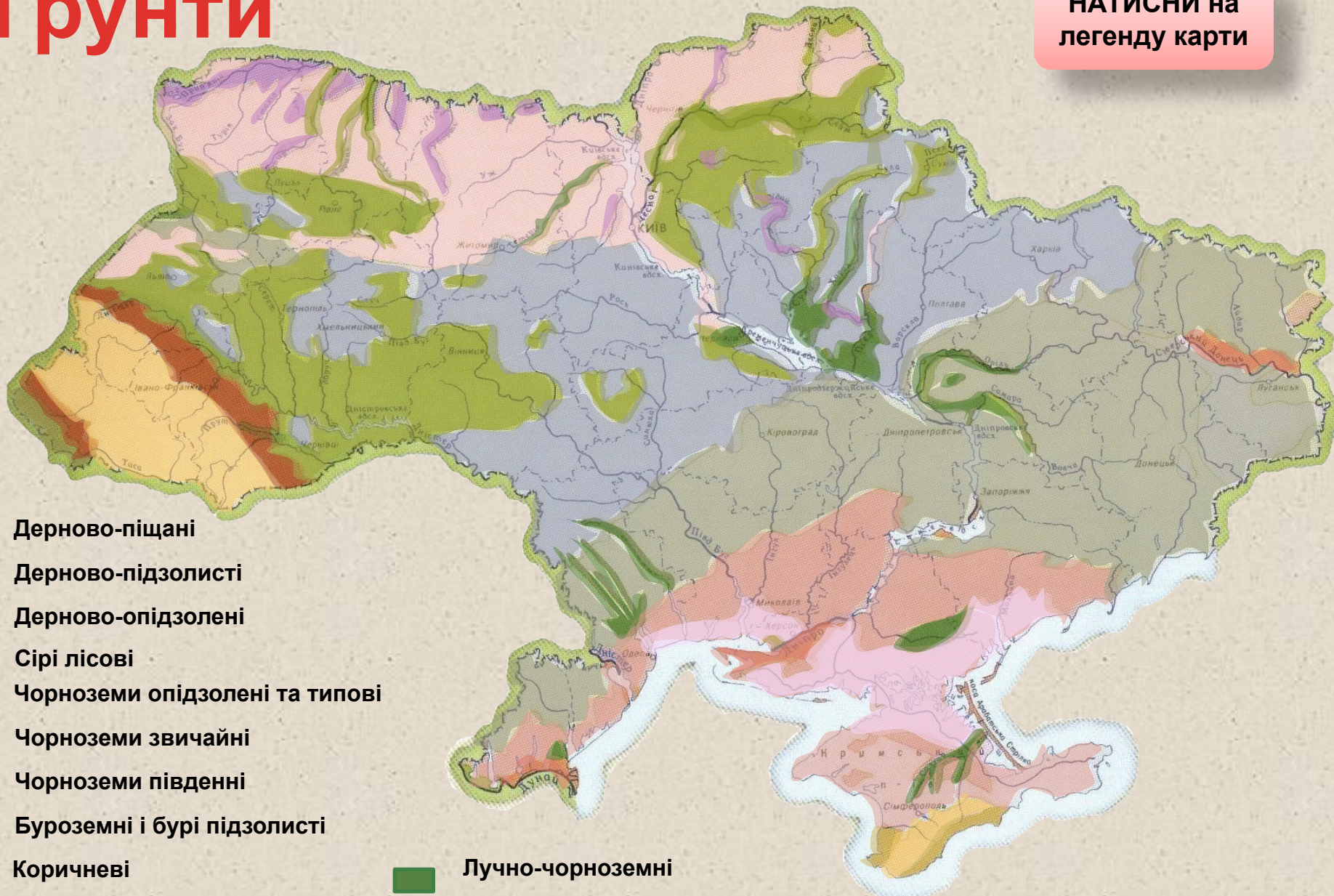

Коричневі Каштанові

Ґрунти

НАТИСНИ на
легенду карти

Дерново-піщані

Дерново-підзолисті

Дерново-опідзолені

Сірі лісові

Чорноземи опідзолені та типові

Чорноземи звичайні

Чорноземи південні

Буроземні і бурі підзолисті

Коричневі

Лучні та лучно-болотні

Торфово-болотні та торфовища

Лучно-чорноземні

Каштанові сухостепові в комплексі із солонцями

Буроземні

Структура земельного фонду України

ЗЕМЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ЗАГАЛОМ

Площа – 60 354,9 тис. га

ЛІСИ, ЛІСОСМУТІ

Площа – 10 591,8 тис. га
До загальної площі території України – 17,6%

МІСТО

Площа – 304,5 тис. га
До загальної площі території України – 0,5%

ЗАБЕДОВАНІ ЗЕМЛІ

Площа – 2496,1 тис. га
До загальної площі території України – 4,1%

ПРОМИСЛОВІ ОБ'ЄКТИ

Площа – 212,0 тис. га
До загальної площі території України – 0,4%

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ЗЕМЛІ

Площа – 42 613,7 тис. га
До загальної площі території України – 71,0%

ІНШЕ

Площа – 2026,8 тис. га
До загальної площі території України – 3,3%

За статистикою державного Департаменту реєстрації земельної кадастру

ЗЕМЛЯ ЗНИКАЄ

Площа сільськогосподарських угідь зменшується, особливо чорнозем'я, якими користуються товаровиробники. Якщо в 1990 році в товарному сільськогосподарському виробництві використовувалося 38,7 млн га угідь (92% базової загальної площі), то в 2008-го – 30,1 млн га (73,3% загальної площі)

Згідно з даними Національного інституту стратегічних досліджень

ВОДА

Площа – 2423,5 тис. га
До загальної площі території України – 4,0%

СТРУКТУРА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ

ЗАГАЛЬНОЇ ПЛОЩІ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ

■ Державна власність
■ Приватна власність
 Площа в мільйонах загальної площі

За даними Державного агентства земельних ресурсів України

Родючість ґрунтів

Родючість ґрунтів

- висока
- вище середньої
- середня
- нижче середньої
- низька

Запам'ятайте

Ґрунтовірними чинниками є материнські породи, води, клімат, рельєф, рослинність, діяльність тварин і мікроорганізмів, господарський вплив людини

На рівнинній частині України сформувалися такі основні типи ґрунтів: дерново-підзолисті, сірі лісові, чорноземи (опідзолені, типові, звичайні, південні), каштанові, лучні, болотні, солонці, солончаки, солоді

На рівнинній частині України поширення ґрунтів підпорядковане закону широтної зональності, а в горах – висотної поясності

Україна має дуже великі земельні ресурси, проте ґрунти потребують раціонального використання і комплексних заходів з їх охорони

